

VIZDÁK KAMILLA

Révész István tábori püspök, mint Dunakeszi plébánosa

III. rész

V.6. Újságírói tevékenység

Plébánosként és politikusként már láthattuk Révész, most mint újságíró is megismerhetjük. Irodalmi érzékenysége nemcsak a szónoklatokban, hanem a versírásban és újságírásban is megmutatkozott. Írt politikai, szociális, egyházi vonatkozású cikkeket, s az újságok nem ritkán verseit is közölték. Több éven keresztül volt a Váczi Közlöny című hetilap munkatársa, melyben az általa fontosnak tartott közérdekű információkról és témákról írt hosszabb-rövidebb terjedelemben. 1900 decemberében a Közlöny új tulajdonosa és főszerkesztője Kokovay János lett, aki szerencsésnek érezte magát, hogy a „mélyen tisztelt Révész Istvánt” megnyerhette a lap egyik főmunkatársának.¹ Révész az újság hasábjain keresztül is próbált hatni az emberekre, így terjesztve a keresztény hitet és az igazságot. Egy 1901-es cikkében a következőket írja a sajtóról és a keresztény mozgalmakról: „Az új század sajtójától és keresztény mozgalmaitól várjuk azokat a röntgensugarakat, melyek behatolnak az alakoskodók szívébe, veséjébe, hadd lássa már egyszer a világ, hogy kik azok, kik a haza és az egyház legszentebb oltárai körül szeretet nélkül, csak hasonlóságból settenkednek.”²

VI. Bogyó Pál utódja

Bogyó Pál pápai prelátus, kecskeméti apátplébános, gyémántmisés áldozópap 1906 júliusában elhunyt.³ Ezzel a tragédiával nyílt meg a lehetőség Révész előtt – noha ő csak szülővárosában akart kanonok lenni –, hogy pályája még magasabbra ívelhessen. Gróf Csáky Károly Emmánuel megyés-

püspök félt Révész tehetségétől és habitusától, így kihasználva a kecskeméti plébánia megüresedését, leküldte őt a váci egyházmegye legnagyobb plébániájára adminisztrátornak.⁴

1907 januárjában pályázatot írtak ki a kecskeméti plébániai székre és az újonnan alapított lelkeszségre, melyre Révész István dunakeszi, dr. Ében Mihály nagykőrösi, Pelczér Béla galgamácsai és Bogoss Béla tápéi plébánosok pályáztak. Révésznek nehéz lehetett meghoznia a döntést, tudva, ha nyer, meg kell válnia szeretett „nyájától”. A választást február 10-re írták ki,⁵ melyet Révész megnyert. Új kecskeméti plébánosként a hűségesküt 1907 márciusában tette le, beiktatására szeptember 26-án került sor. Az installációt Gossmann Ferenc oldalkanonok végezte, aki szép beszédet mondott elhunyt Bogyó Pálról és a dunakesziek fájdmáról, kiknek meg kellett válniuk szeretett lelkipásztoruktól. Gossmann után Révész lépett a szószékre, megkezdve ezzel az „alföldi tanyavilág fel-emelését.”⁶

VII. Búcsú

Révész plébános elhelyezésével új korszak kezdődött Dunakeszi életében. Szeretett papjuktól nagyon nehezen váltak meg a község lakói, hiszen rengeteget köszönhettek neki. De hiába került el a pásztor messzire nyájától, nem felejtették el. A kecskeméti évek alatt többször is visszahívták a hívek egy-egy nagyobb ünnepre, hogy prédikáljon nekik.⁷

Révész távozásának napján a község szinte minden hívője összegyűlt, hogy meghallgassa plébánosának búcsúbeszédét. A távozó pap felidézte a Dunakeszin eltöltött majd húsz év örömét és bűját. Hangsúlyozta, hogy sem a távolság, sem az idő múlása nem homályosítja el szeretetét, melyet a dunakesziek iránt érez. Beszéde után a község házában tartott díszgyűlésre ment, ahol a község képviselőtestülete és az általa alapított intézmények, szervezetek, közösségek vezetői, képviselői búcsúztatták. Este Dunakeszi „intelligenciája” búcsúzott nagyra becsült emberétől.⁸ Utódja Richter Béla lett, aki folytatta az elődje által megkezdett szép munkát. 1908-ban kibővítette és felújította a plébánialakot, két évvel később újraszindelyeztette és villámhárítót szereltetett rá. Egyszóval, Richter méltó utóda lett a nagyra becsült plébánosnak.⁹

VIII. Hatása unokaöccsére

Révész István családunk első, de nem az utolsó egyházi pályára lépett embere. Unokaöccse, aki szintén az István nevet kapta, az ő hatására választotta a papi szolgálatot. Az ifjabb Révész István ugyancsak Vácán született, tizennyolc évvel később, tehát 1880. október 4-én. Nagybátyjához hasonlóan Vácán végezte tanulmányait a piaristáknál és a szemi-

1 Pálkás Antal (szerk.): *Váczi Közlöny*. XXII(1900) 53. szám. 2.

2 Kokovay János (szerk.): *Váczi Közlöny*. XXIII(1901) 1. szám. 1..

3 Koncz József (szerk.): *Váczi Közlöny*. XXVIII(1906) 30. szám. 4.

4 Tragor Ignác: *Váci bölcsők, váci koporsók. A Váci Múzeum-Egyesület ünnepi közgyűlésein elhangzott emlékbeszédek. Váci Múzeum-Egyesület. Vác, 1938. 147*

5 Koncz József (szerk.): *Váczi Közlöny*. XXIX(1907) 6. szám. 3.

6 Koncz József (szerk.): *Váczi Közlöny*. XXIX(1907) 40. szám. 2.

7 Csoma Attila: *A római kortól napjainkig. Mozaikok Dunakeszi történelméből. Dunakeszi, 2008. 78.*

8 Koncz József (szerk.): *Váczi Közlöny*. XXIX(1907) 10. szám. 4.

9 Csoma Attila: *i.m.* 78.

náriumban.¹⁰ Szentelése 1904. június 19-én zajlott a váci Irgalmas Testvérek kápolnájában tizenegy kispaptársával együtt.¹¹ Az újmisé első szentmiséjét a váci székesegyházban mutatta be, de a szentbeszédet az idősebb Révész mondta el.¹² Dunakeszi plébánosa a papi hivatás fontosságáról, az egyházi élet töviseiről beszélt. A szentmise gyönyörű volt, hiszen nagy-szerű prédikációt hallhattak a hívek, és a leányiskola diákjai is emelték az ünnep fényét énekükkel. Az újmisé követően a nagybáty Dunakeszire invitálta vacsorára családját valamint több előkelő személyiséget.¹³

Ifjabb Révész István Bagon, Lajosmizsén, Zagyvarékason, Abonyban, Hatvanban és Kiskunfélegyházán volt káplán.¹⁴ Végső helye 1924-től Cibakházán volt, ahol – nagybátyjához hasonlóan – ő is sokat tett híveiért. Az ifjabbik pap nem futott be olyan fényes pályát – noha 1931-ben esperes lett – mint az idősebb Révész, mégis tiszteletreméltó, becsületes ember maradt mindvégig. Sokszor mutatott be szentmisét a csekei hegyen, a régi kápolnában, ahová a környező településekről százával érkeztek a hívek. Ez alapján feltételezhető, hogy benne is megvolt a szónoki tehetség.¹⁵

IX. Betegség

Révész István politikai szerepvállalásánál már utaltam a plébános betegségére, amit most Schusztler püspöknek írt levelein keresztül mutatok be.

Említettem, hogy tüdő- és gyomorhurutja nagyban megkeserítette életét. Több ízben kérte püspökét, hogy engedje el hosszabb-rövidebb időre valamely fürdőbe, hogy a gyógyvíz elősegítse gyógyulását. „Alulírott legmélyebb alázattal esedezem nagyméltóságú Püspök Úr és kegyelmes Atyámhoz, hogy engem plébániám hivatalától 6 hétre felmenteni és a gleichenbergi fürdők használatára kegyesen elbocsátani méltóztatnék.”¹⁶ Alább azt is írja, hogy eddig sohasem hagyta el hajlékát, most sem önszántából teszi ezt, hanem betegsége kényszeríti, továbbá kéri a főpásztort, hogy járuljon hozzá a költségeihez, hiszen az eddigi bevételeit mind a felújításokra költötte.¹⁷ Egy évvel később ugyancsak gyógyfürdőre bocsátásért esedezik, hiszen orvosa utasította egy újabb kúra megkezdésére. A püspöknek címzett levelében jelzi, hogy „távollétem idejére helyettesítem-ről gondoskodtam.”¹⁸

X. Révész István emlékezete

Révész István tevékenységének elismerésül az utókor több intézménynek, utcának, térnek adta a plébános nevét. Ezek nem a szülővárosában, hanem azokon a helyeken található, ahol plébánosként működött. Méltán érdemelte ki ezeket az utólagos elismeréseket, de természetesen már életében is kitüntették. Egykori iskolái nevének öregbítéséhez is nagyban hozzájárult, így a váci kegyes tanítórend is büszkén

Emlékezzünk meg imáinkban
MÉLTÓSAGOS ÉS FŐTISZTELENDŐ
RÉVÉSZ ISTVÁN
TÁBORI PÜSPÖK ÜRRŐL
(1862. XI. 12. — 1929. I. 18.)

Életének utolsó napján számtalanszor ismételte e szavakat:

„Sursum corda;”

„Sit nomen Domini benedictum!”

„Jézusom, irgalom!”

„Jézusom, szeretlek!”

emlékezik meg róla.¹⁹ Nemcsak a társadalmi és politikai cselekedeteivel vívta ki az emberek elismerését, hanem (főleg Dunakeszin) a hitélet fellendítésével, a lelkek gondozásával, a szegények felkarolásával is. Ezért az odaadó szeretetért, buzgóságáért, mellyel nyáját terelgette, X. Pius pápa 1903-ban pápai titkos kamarássá nevezte ki.²⁰ Révész a jeles alkalomból lakomát rendezett, melyen vendégül látta a „központi papságnak és a dunakeszii társaságnak több kiváló tagját.”²¹

Révész István Dunakeszin 19 évet töltött az egyház szolgálatában. A majd 20 év alatt mindig példamutató és céltudatos közéleti tetteivel, szociális érzékenységgel, szónoki tehetségével, irodalmi és régészeti érdeklődésével, helyi és körzeti képviselőségével jelentősen előmozdította a századfordulón a község oktatási-, kulturális- és társadalmi életét.

A plébános születésének 140. évfordulóján, 2002-ben vette fel a Dunakeszi Helytörténeti Gyűjtemény a Révész István nevet. A gyűjteményben található használati- és dísz tárgyak, ruhadarabok és fényképek nagyon jól illusztrálják a község lakóinak korabeli életét. Szakáll Lászlóné 1967-ben kezdte el gyűjteni a dunakeszi parasztcsaládok régi tárgyait, de saját helyet csak 1994-ben kapott az akkor még otthon tartott portékák sokasága. A gyűjtemény megnyitója 1994. november 25-én volt, berendezkedni azonban csak két évvel később sikerült.²² A névfelvételi ünnepség 2002. augusztus 19-én zajlott,

10 A váci egyházmegye történeti névtára. II. A papság életrajzai. Vác, 1917. 891.

11 Koncz József (szerk.): Váci Közlöny. XXVI(1904) 24. szám. 2.

12 Koncz József (szerk.): Váci Közlöny. XXVI(1904) 26. szám. 2.

13 Koncz József (szerk.): Váci Közlöny. XXVI(1904) 35. szám. 2.

14 A Váci Egyházmegye történeti névtára. II. A papság életrajzai. Vác, 1917. 891.

15 Az ifjabb Révész Istvánról nagyapámtól, Révész Józseftől hallottam sok mindent, hiszen ő személyesen is ismerte az esperest.

16 VPKL Privata Révész Stephani. 1890. május.22.

17 Uo. 1890. május 22.

18 VPKL Privata Révész Stephani. 1891. június 25.

19 A Magyar Kegyetanítórend váci gimnáziumának értesítője az 1935-36. iskolai évről. Vác, 1936. 13.

20 Csoma Attila (szerk.): Dunakeszi arcképcsarnok. Dunakeszi, 2005. 145.

21 Wirnhardt Ágoston (szerk.): Váci Közlöny. XXV(1903) 4.

22 Szakáll Lászlóné: A Révész István Helytörténeti Gyűjtemény. In: Dunakeszi Helytörténeti Szemle. 1. évf. 2008. 11.

melyen rengetegen vettek részt. Az avatóbeszédet *Hámor József*, a Városvédő és Városszépítő Egyesület elnöke mondta el. Az emléktáblát *Kecskeméthy Géza* akkori polgármester leppezte le, melyet *Oláh Antal* apát-prépost szentelt meg.²³

Halála után Dunakeszin az ő nevére változtatták át a mai Budai Nagy Antal utcát (Révész István út). 2005-ben Dunakeszi városának képviselőtestülete ismét utcát – pontosabban sétányt – nevezett el a település volt plébánosáról, mely a Városháza előtti díszterén található. A Révész István sétányon egy emlékművet is állítottak, mely egy posztamensen található nyitott könyvet formáz. A „könyvben” az alábbi sorok olvashatók: *„Révész István plébános tábori püspök 1862-1929. Dunakeszi-Alag községgé válásának meghatározó egyénisége”*²⁴

XI. Összegzés

Révész István dunakeszi plébánosi működését, néppárti képviselőjelöltségét és újságírói tevékenységét megismerve biztosak lehetünk abban, hogy a reá bízott feladatokat mindig lelkiismeretesen és becsületesen elvégezte. Nem riadt vissza a támadásoktól, minden járható – és sokszor járhatatlan – úton az igazságért és a szegények felemeléséért, a lelkek gondozásáért harcolt. Sohasem kérkedett érdemeivel, mindig szerény maradt, de a hatalomra vágyott, méghozzá olyan hatalomra, mellyel a nyomorultakat, a szerencsétleneket pártfogolhatta. Élvezte a népszerűséget, de nem lett önámító, becsvágya folyamatosan a még nemesebb célokért hajtotta őt. *„A küzdelem csábította, a folytonos harc hevítette, a szakadatlan munka volt éltető eleme és ebben kielégülést is nyert szenvedélyes temperamentuma.”*²⁵ Senki nem mondhatta meg soha róla, hogy nem magas rangú, gazdag család sarja, hiszen büszkesége, parancsoló, ám mégis jóságos tekintete nem árulta el alacsony sorból való származását, melyet sohasem titkolt. Épp ellenkezőleg, büszke volt rá és szónoklataiban, néppárti beszédeiben többször hivatkozott is arra, hogy ő egy velük, ismeri gondolatait. Mindig alázatos volt följebbvalóival, de sohasem alázkodott meg, magáért és szeretteiért mindig kiállt. A hitélet terén tett fáradozásait mi sem bizonyítja jobban, mint 1891-ben százhatvan bérmezője, ami azt jelzi, hogy a fiatalabbak körében is nagyon közkedvelt volt.

Már említettem, hogy Révész szívügye a szegények gondozása volt, ezért fontos elmondani azt is, hogy saját költségén is sokat tett a nélkülözőkért. 1903 karácsonyán, mint minden évben karácsonyfát állítottak az iskolás gyermekeknek, hogy együtt ünnepeljenek. Ez a hagyomány nemcsak az ünneplésről szólt, hanem az ajándékozásról is. A jómódú gyermekek édességeket, a szegények tanszereket, ruhaféléket kaptak. Ebben az évben Révész a váci iparosoknál vásárolt

a legszegényebb, nélkülöző diákoknak. Tíz pár csizmát a fiúknak, 10 pár mamuszt és húsz harisnyát a lányoknak. Két szegény munkásembernek szintén egy-egy pár csizmát ajándékozott a nemes lelkű lelkipásztor.²⁶

Újságírói ténykedése, irodalmi fogékonysága a Váci Közlöny hasábjain formálódott. Kicsit előretételeként azt láthatjuk, hogy ez csak szárnypróbálgatás volt, mert az igazi újságírói véna a kecskeméti évek alatt mutatkozott meg igazán, ahol már lapot is szerkesztett.²⁷ Verseit egyszerű embereknek szánta, akik megértik, éltetik őt. Szeretett falujáról a következőket írja:

*„Mért szeretlek édes kis falucskám?
Mintha bölcsőm ringott volna rajtad:
Óh, a tudást, érzést nem Te adtad.
Nem itt zengte el a lány altató dalt
Édesanyám imádságos ajka,
Mikor kis ruhámat, tarka szép jövőmet
Sötét bánatával s könnyeivel varrta.
[...]
Ah, de mit is kérdek? tudom mért szeretlek,
Kis temetőnk, szívem azt sírja:
Ott van minnen kincseink, ott az édes otthon,
Hol domborul édesanyánk sírja.”*²⁸

Ez a verse vallomás Dunakeszi községnek, melytől annyi mindent kapott. De ez a hely, az is, mely a legfontosabbat, az édesanyját „vette el” tőle, akiért annyira rajongott.

Kijelenthető, hogy Révész István működése szinte minden téren fellendítette és gyarapította Dunakeszi életét. A tábori püspökről elmondható, hogy *„megértette szíve mélyének szótát, nagy egyéniség, bár kis körben mozogjon. S hozzátesszük, annyira nagy, hogy érdemes arra, hogy egy sokkal nagyobb társadalom élére álljon, hol remélhetőleg szintén meg fog felelni a hozzáfűzött reményeknek.”*²⁹

Révész István sírja a kecskeméti temetőben

23 Az ünnepség részleteiről Szakáll Lászlónétól hallottam, aki a Gyűjtőteményt vezeti.

24 www.dkvk.hu

25 Tragor Ignác: *i. m.* 155.

26 Wirnhardt Ágoston (szerk.): *Váci Közlöny*. XXV. évf. 1903.

27 Tragor Ignác: *i. m.* 154-155.

28 Révész István: *Tavas az őszben. Verseik*. Kecskemét. 50-51.

29 Koncz József (szerk.): *Váci Közlöny*. XXIX(1907) 10. szám. 4.

